

El propassat 25 d'abril, amb motiu de la manifestació per les llibertats nacionals del País Valencià, centenars de veïns de Castelló de la Ribera van reivindicar pels carrers de la ciutat de València la legitimitat del seu topònim valencià.

Un toponim que el govern Zaplana ha condemnat a mort. "Zaplana, Castelló no s'aplana", fou el lema d'aquesta pacífica protesta.

Crònica en blau d'una manipulació

A Castelló de la Ribera ja fa temps que la dreta reaccionària mira de trencar la pau social oposant-se violentament a la democràtica valencianització del seu topònim. El govern Zaplana ha abonat finalment l'opció castellanitzadora, la mateixa que defensa el GAV.

A Castelló de la Ribera, un xicotet poble d'uns set mil habitants de la Ribera Alta del País Valencià, ja fa massa temps que no hi ha pau. El motiu, encara que sembla increïble, no és cap altre que la seua denominació oficial. El poble es troba profundament dividit, trencat, per aquesta qüestió. Uns són els "vilanoveros", aquells que no volen valencianitzar el topònim de la localitat o que opten, com a molt, per traduir l'an-

tic "Villanueva de Castellón" per "Vilanova de Castelló". Els altres són —segons els primers— els "socialistes" o "comunistes", és a dir, aquells que volen oficialitzar i usar la denominació valenciana de "Castelló de la Ribera". Altrament una manera d'anomenar el poble que s'inspira en el desig de retornar a aquest municipi la seua pròpia identitat històrica.

La discussió ha estat sovint virulenta, amb no pocs episodis de

violència verbal i fins i tot física, i això bàsicament perquè els sectors més reaccionaris del poble, comandats pel Partit Popular, Unió Valenciana, i l'ultradretà Grup d'Acció Valencianista (GAV), així han volgut que siga. La batalla pel topònim Castelló de la Ribera, és, doncs, també la batalla per un País Valencià democràtic, reconciliat amb la seua història i identitat.

De fet molts veïns de Castelló de la Ribera no es van quedar a casa

el proppassat 25 d'abril. En la manifestació per les llibertats del País Valencià, centenars de castelloners van portar una pancarta en la qual es podia llegir "Zaplana, Castelló no s'aplana". El rètol feia referència directa a l'abandonament per part de la Generalitat del plet judicial que el municipi manté amb els "vilanoveros" assessorats per l'advocat ultradretà i dirigent del GAV Juan García Santandreu. I és que sense la presència legal de la Generalitat, la valencianització del topònim és tècnicament molt difícil. Com molt bé va assenyalar a la plaça de bous de València aquest passat 25 d'abril el regidor d'Esquerra Unida Alfred Gregori, "el nom pareix el motiu del conflicte, [...] però el conflicte real es dona en el nivell ideològic, com ara la normalització lingüística, els drets nacionals, i la major justícia social".

Històries al voltant d'un topònim. La voluntat de valencianitzar el nom de Villanueva de Castellón, però, no és nova. Ja l'any 1960, el president de la secció filològica de Lo Rat Penat, —avui en mans del secessionisme lingüístic— Josep Giner, va recomanar mitjançant una carta a l'ajuntament del poble el canvi de denominació, perquè considerava incorrecta la que utilitzava fins aleshores. Segons Giner, la millor manera d'anomenar la localitat era Castelló o Castelló de la Ribera. Segons consta a l'acta de l'ajuntament del 30 de novembre del 1960, la carta de Giner "*aporta razones de índole històrica, lingüística, ortogràfica, documental y de aplicació civil en contra del vulgarísimo apelativo antepuesto a nuestra villa, oscureciendo y mixtificando su claro nombre de 'Castelló'*". Tot i aquesta declaració d'intencions de l'ajuntament franquista, el nom no es va canviar. Vint anys després, el govern municipal, en mans del PSPV-PSOE, de nou va sol·licitar la traducció al valencià del topònim. La Generalitat Valenciana la va aprovar, però l'oposició d'un regidor d'Esquerra Unida va malmetre el procés perquè no s'havia demanat cap infor-

"Com que no tenen la força de la raó, volen la de la violència"

Esther Guardiola (PSPV-PSOE) és l'alcaldessa de Castelló de la Ribera des de fa més de tres anys. Els mateixos que ha passat lluitant per valencianitzar el topònim del poble on viu i treballa tots els dies.

—*Ha estat alguna volta oficial el topònim de Castelló de la Ribera?*

—Castelló de la Ribera s'ha usat d'una forma reivindicativa, però no ha estat mai oficial. L'arrel d'aquest poble és Castelló i sempre ha estat Castelló. Fins el privilegi de Felip II que ens donà el títol de vila. Però a partir d'una mala interpretació d'aquest document és quan comença a usar-se Villanueva de Castellón.

—*Considera, doncs, que la reivindicació del Col·lectiu Pro Referèndum és més política que històrica?*

—Sí. En les darreres eleccions municipals el PP i Unió Valenciana portaven com a programa polític el canvi de nom del poble i punt. A més, aquesta gent, com que no tenen la força de la raó, volen tenir la força de la violència. Es valen de persones que no tenen molta cultura. La seua força és que han nascut a Villanueva de Castellón i es volen morir a Villanueva de Castellón. A ells no els interessa la història, perquè amb la seua ignorància tampoc no van més enllà.

—*Com valora el canvi d'actitud del govern valencià?*

—S'ha aplanat per les pressions del PP local i del diari *Las Provincias*, però han estat dos anys avalant amb informes de la Conselleria de Cultura el topònim de Castelló de la Ribera. Algú ens haurà de dir què ha fet malament aquest ajuntament, perquè hem procedit amb la llei en la mà, amb la legalitat que hi havia aleshores. El que no pot ser és que estem sota el dictamen dels qui governen a València.

—*Ara el Partit Popular vol saber quant li ha costat el plet a l'Ajuntament de Castelló de la Ribera...*

—El PP no ha d'oblidar qui va començar el plet, qui va portar als tribunals un acord pres per un ajuntament democràtic i per una majoria democràtica. Lògicament l'ajuntament s'ha de defensar, siga qui siga el qui el governe. **M. R.**

RAFA GIL

Esther Guardiola, alcaldessa de Castelló de la Ribera: "L'arrel d'aquest poble és Castelló i sempre ha estat Castelló".

me científic. Aquesta reivindicació va restar en l'oblit fins l'any 1993, quan es va crear una comissió per la normalització lingüística del nom del poble formada per representants del PSPV-PSOE, Esquerra Unida i del col·lectiu cultural Actiu. La comissió va començar a promoure de nou la possibilitat de valencianitzar el topònim tot mirant de cercar el màxim consens polític.

A finals de mes d'octubre del 1993 van proposar oficialment el canvi del topònim atesos els informes oficials que van consultar

(Conselleria de Cultura, Consell Valencià de Cultura i l'Institut de Filologia Valenciana). Però poc després, les forces més reaccionàries del poble s'aglutinaren al voltant del Col·lectiu Pro Referèndum, liderat pels militants del PP i regidors a l'ajuntament Emilio Sala i José García i per UV. Allò que havien perdut com a polítics ara miraven de guanyar-ho com a agitadors de carrer. Al novembre d'aquell any aquest col·lectiu va presentar més de dues mil al·legacions contra el nou topònim. Mentre l'Ajuntament analitzava les

A la dreta, imatge dels actes violents protagonitzats per als alguns veïns a les portes de l'Ajuntament de Castelló de la Ribera el 28 de gener del 1994 mentre al seu interior se celebrava el plenari que va aprovar la valencianització del topònim del poble. Molts veïns han estat manipulats per PP i UV i també per Juan García Santandreu, líder del GAV.

Rètol dels Ferrocarrils de la Generalitat Valenciana a Castelló de la Ribera. L'agressió contra la senyalització local és un fet habitual.

A la dreta, imatge de l'Ajuntament de Castelló de la Ribera. Dintre i fora del recinte consistorial, els més reaccionaris han protagonitzat escenes de violència física i verbal contra l'alcalde i els regidors del PSPV i EU.

V.M. PASTOR / LEVANTE EMV

al·legacions, els *vilanoveros* organitzaven manifestacions per demanar el referèndum i acusaven els representants municipals de catalanitzar el nom del poble. "Això del referèndum és una cosa que ens han dit a València —comentava públicament qui llavors era secretari d'aquest col·lectiu, José Ferrando, després d'haver-se reunit amb membres del PP i UV a l'ajuntament del cap i casal— però és mentida. Ens han dit que si guanyem les eleccions, el que farem serà canviar el nom i prou".

El ple més violent. Un dels moments niés tensos d'aquesta campanya orquestrada per la dreta local es va produir durant el ple de l'Ajuntament de Castelló de la Ribera celebrat el 28 de gener de 1994. La violència dins i fora de l'ajuntament provocada per centenars de persones contràries a la valencianització del topònim va obligar a reforçar la dotació de la policia local amb membres de la guàrdia civil de localitats properes. Els simpatitzants del Col·lectiu Pro Referèndum van intentar diverses voltes entrar per la força al plenari i van agredir qui aleshores era alcalde, Antoni Vizcaino (EU). Pilar Beltran, llavors corresponsal del diari *Levante*, fins i tot va témer per la seua integritat física acusada d'haver pres partit a favor de les

autoritats locals. La violència va arribar a tal punt que el mateix Vizcaino hagué de ser custodiat per un xicotet dispositiu de la policia fins el seu domicili mentre els "vilanoveros" l'amenaçaven de mort i li canta-

ven el *Cara al Sol*. Però la tempesta no havia fet sinó començar. El 18 de juliol del mateix any la Generalitat socialista aprovava el canvi de topònim. La dreta, desesperada, mirava de crispar més l'ambient. A finals del

RAFA GIL

mateix mes, membres del Col·lectiu Pro Referèndum van demanar ajuda al president del GAV, Juan García Santandreu "perquè és —afirmava en un diari José Ferrando— qui més ha lluitat contra el catalanisme de la universitat".

Les festes locals, que es van celebrar a l'agost, van estar marcades per les provocacions presumptament fetes per alguns veïns contraris a la valencianització del topònim que volien reproduir el clima de violència viscut al gener. Aquesta vegada van amenaçar les festeres d'agredir-les si eixien al carrer en festes. Això va motivar que algunes filles de regidors es veieren obligades a ocupar el lloc deixat per les atemorides festeres inicials. La nit gran de la festa va comptar amb la presència d'un nombrós contingent de la Guàrdia Civil.

A final de març del 1996 el Col·lectiu Pro Referèndum interposava una demanda per la via contenciosa administrativa contra el decret de la Generalitat i contra l'acord del consistori. A més l'agrupació local del PP amenaçava de dissoldre's si el govern Zaplana no els feia costat. Dit i fet, el 20 de gener de 1998 la Generalitat, ara en mans del PP, va acordar *aplanar-se* en la demanda. El 13 de febrer la sentència del Tribunal Superior de Justícia del País Valencià decidia anul·lar i deixar sense efecte el decret pel qual es va aprovar el canvi de denominació de Villanueva de Castellón a Castelló de la Ribera. La resolució judicial ha deixat les portes obertes a tot tipus de valoracions polítiques i jurídiques sobre el canvi de posició de la Generalitat, que inicialment va avalar el canvi del topònim. Segons l'advocat de l'Associació Síndic Pere Calp, associació constituïda recentment en defensa del topònim valencià, el catedràtic Josep Lluís Martínez Morales, "el tribunal indirectament dona la raó al recurrent (Col·lectiu Pro Referèndum) encara que hi ha molts

matisos. La Sala no ha tingut en compte les nostres alegacions. No s'ha argumentat res". De fet, l'equip legal que assessorava aquesta associació va presentar el propposat 13 de març un recurs de queixa davant del Tribunal Suprem que ha deixat en suspens l'execució de la sentència almenys per un període d'uns sis mesos.

Un dels episodis més sinistres i significatius d'aquest conflicte ha estat l'arribada al poble de l'advocat i líder del GAV, Juan García Santandreu, per defensar els interessos del sector "Pro Referendum". Santandreu, afeccionat a fer discursos en públic, de manera espontània, ha aprofitat la plaça de l'Ajuntament per donar-se banys de multituds de cinquanta persones. El GAV, un grup d'extrema dreta violent i que recorre al discurs valencià-regionalista, ha aprofitat aquest conflicte per tal d'intentar expandir-se per les comarques de l'interior del País Valencià on es coneixen poc els seus mètodes. L'ex-falangista Santandreu, que ha tret tot el protagonisme a la dreta local, compta amb el suport mediàtic de *Las Provincias* i d'un dels seus redactors més ideologitzats, Baltasar Bueno, un ex-seminarista obsessionat amb la presumpció catalanització del País Valencià.

Les invocacions, doncs, a hipotètics referendums, a votacions democràtiques a fi de canviar el nom valencià del poble que ha llançat el Col·lectiu Pro Referendum no deixen de ser una cortina de fum per tal de legitimar una turba violenta que ara com ara ha estat comandada des dels despatxos polítics de la dreta a la ciutat de València i dirigida en el camp de batalla pel GAV.

D'ací a sis mesos i si no avança el recurs judicial de l'Associació Síndic Pere Calp, Castelló de la Ribera passarà a dir-se "Villanueva de Castellón", i tot això gràcies al govern Zaplana, que amb la seua inhibició legal una vegada més ha donat la raó als violents.

Mario Reyes

Un país amb noms i cognoms

El conflicte nominalista de Castelló de la Ribera ha esdevingut l'exemple paradigmàtic de la irracionalitat que ha envoltat el procés de normalització lingüística dels topònims al País Valencià. Des de la recuperació de l'autogovern, els diversos municipis valencians han tingut l'oportunitat de normalitzar el seu nom tot atenent criteris lingüístics i històrics. Aquells pobles que han volgut, així ho han fet no sense trobar entrebancs, més polítics que lingüístics.

La Generalitat té assignada la competència en matèria de denominació oficial de municipis, segons l'article 31.8 de l'Estatut d'Autonomia. Una competència que s'ha vist impulsada pel procés de normalització lingüística. Tot plegat, ha fet que més de 115 pobles s'hagen acollit al canvi de nom. Tanmateix, Vicenç Rosselló, professor de geografia de la Universitat de València, apunta que els decrets que han regulat la competència han estat, si més no, polèmics. D'una banda, han tipificat el canvi de topònim com una alteració i no com una normalització. D'altra banda, els decrets han permès que els pobles –tot i la dualitat entre zones valencianoparlants i castellanoparlants– es puguin denominar oficialment en castellà, en valencià o en totes dues llengües. Aquests fets, que han aportat dosis de confusió, han estat aprofitats políticament.

Deixant de banda el cas de Castelló de la Ribera, els partits polítics han aprofitat el filó que ha donat el conflicte toponímic per obtenir la major rendibilitat electoral possible. Ara com ara, un cas polèmic és Elx, anomenat

"Elig" per l'Institut Valencià de la Joventut i per la presidència de les Corts Valencianes –totes dues institucions en mans d'UV. El secessionisme ha apostat per l'ús d'"Elig", forma usada durant l'edat mitjana, per enfrontar-se al procés de valencianització toponímica obert pel govern de l'esquerra i negligida pel Partit Popular, una formació que quasi sempre ha usat la forma castellana "Elche".

Un cas semblant és el de Mutxamel: aquest municipi de l'Alacantí presenta símptomes semblants als observats a Castelló de la Ribera abans d'iniciar-se tot el conflicte. Elx i Mutxamel són pobles que han vist que certs sectors politico-mediàtics atien el conflicte dels seus topònims per extreure'n beneficis. A Alberic va succeir fa anys si fa no fa el mateix amb l'acabament amb "ch" o "c"... I així, es troben pobles i més pobles on tanmateix el conflicte

no ha arribat a la complexitat del de Castelló de la Ribera. Des de la transició política, al País Valencià tot ha estat una qüestió de noms i de símbols i el secessionisme i certs sectors de la dreta indígena se n'han aprofitat per aconseguir quotes de poder. Per tal motiu, Unió Valenciana no ha tingut cap problema a alimentar el secessionisme i manifestar-se contra qualsevol gest de recuperació lingüística. De la seua banda, el Partit Popular se n'ha despreocupat i directament ha usat les formes castellanes dels topònims, per estalviar-se problemes. Mentrestant, l'esquerra ha engegat el tímid procés de normalització que, d'entrebanc en entrebanc, ha permès la recuperació de certs topònims del País Valencià, com ara el cas de Castelló de la Ribera. S. G.

TOPÒNIMS POLÈMICS DEL PAÍS VALENCIÀ

